

УДК 332.1:351.778.5:330.34(477)

Дьякон Юрій Григорович

кандидат економічних наук,
науковий співробітник відділу проблем
міжрегіонального співробітництва ДУ
«Інститут економіко-правових досліджень
імені В. К. Макутова НАН України»
ORCID: 0000-0003-3681-0382

Ляшенко Павло Андрійович

кандидат економічних наук,
науковий співробітник
відділу проблем міжрегіонального
співробітництва
ДУ «Інститут економіко-правових
досліджень
імені В. К. Макутова НАН України»
ORCID: 0000-0001-6455-6831

Ромахова Оксана Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент,
науковий співробітник
відділу проблем міжрегіонального
співробітництва
ДУ «Інститут економіко-правових
досліджень
імені В. К. Макутова НАН України»
ORCID: 0000-0001-8828-3081

<https://doi.org/10.25313/3083-7782-2026-5-7>

ОФЕРТИ ЩОДО ПОДАЛЬШОЇ РОЗБУДОВИ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ДЕОКУПОВАНИХ (ПОСТРАЖДАЛИХ) ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ

Анотація. Вступ. Деокуповані та інші постраждали території України перебувають у стані глибокої соціально-економічної деструкції, що проявляється у руйнуванні критичної, виробничої та соціальної інфраструктури, втраті людського потенціалу, порушенні логістичних зв'язків і різкому зниженні інвестиційної привабливості. Попри наявність державних і міжнародних програм підтримки, системні підходи до подальшої розбудови соціально-економічної інфраструктури залишаються недостатньо сформованими, а існуючі рішення часто не враховують специфіку воєнних руйнувань, асиметричність потреб громад та необхідність довгострокової стійкості.

Проблема ускладнюється тим, що традиційні моделі планування розвитку територій не відповідають умовам післявоєнної трансформації, коли відбудова має поєднувати оперативне відновлення базових функцій життєзабезпечення з формуванням нової економічної структури, здатної забезпечити спроможність і безпеку громад. Водночас громади потребують чітко сформульованих ofert – конкретних, науково обґрунтованих пропозицій щодо модернізації інфраструктури, оптимізації управлінських рішень, залучення фінансування та інтеграції сучасних стандартів відновлення.

Таким чином, наукова проблема полягає у відсутності комплексного інструментарію та концептуальних пропозицій, які б забезпечили ефективну, та стійку розбудову соціально-економічної інфраструктури деокупованих (постраждалих) територій України з урахуванням їхніх реальних потреб, ресурсних можливостей та стратегічних пріоритетів держави.

Метою статті є теоретичне та практичне обґрунтування ofert щодо подальшої розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих (постраждалих) територіях України.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) наукові праці вітчизняних авторів, що присвячені проблематиці подальшої розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих (постраждалих) територіях України; 2) результати аналізу кейсів щодо розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих (постраждалих) територіях України.

У процесі здійснення дослідження було використано такі наукові методи: теоретичного узагальнення (для систематизації наукових підходів до розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих (постраждалих) територіях України); систематизація та візуалізації (для побудови концептуального кола розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих територіях України); табличний та порівняння (для порівняння кейсів ofert (пропозицій) щодо розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих/постраждалих територіях); логічного узагальнення результатів (формулювання висновків).

Результати. У статті досліджено теоретичні засади та прикладні аспекти формування ofert щодо подальшої розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих і постраждалих те-

Copyright © The Author(s).

This is an open access article distributed under the terms
of the Creative Commons Attribution License 4.0
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

риторіях України. Обґрунтовано, що відновлення таких територій має здійснюватися на основі системного підходу, який поєднує безпекові, економічні, соціальні та інституційні складові розвитку. Означено ключові виклики, зокрема руйнування критичної інфраструктури, високий рівень ризиків, обмеженість фінансових ресурсів та демографічні втрати, що потребує застосування спеціалізованих механізмів державної та міжнародної підтримки.

Проаналізовано сучасні наукові підходи до відновлення інфраструктури та залучення інвестицій у повоєнних умовах, акцентовано увагу на ролі міжнародних фінансових організацій, донорських програм і механізмів публічно-приватного партнерства. Доведено, що ефективна відбудова має здійснюватися на засадах концептуального кола розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих (постраждалих) територіях України.

Проаналізовано набір оферт щодо розбудови соціально-економічної інфраструктури, що передбачає створення регіональних інвестиційних платформ, впровадження гарантійних механізмів для зниження інвестиційних ризиків, розвиток критичної, транспортної та соціальної інфраструктури, а також стимулювання підприємницької активності на місцевому рівні.

Перспективи. Сформоване науково-методичне підґрунтя для розробки ефективної державної політики відновлення деокупованих територій, сприяє підвищенню результативності управлінських рішень та може бути використано при формуванні стратегій повоєнного розвитку України з урахуванням сучасних викликів і загроз, однак це потребує проведення подальших якісних досліджень.

Ключові слова: оферти, пропозиції, кейси, соціально-економічна інфраструктура, деокуповані (постраждали) території.

Постановка проблеми. Соціально-економічна інфраструктура деокупованих територій України зазнала масштабних руйнувань, що призвело до втрати базових функцій життєзабезпечення, зниження економічної активності та погіршення умов проживання населення. Відновлення цих територій потребує не лише технічної реконструкції, а й системного формування нової моделі розвитку, здатної забезпечити стійкість, безпеку та спроможність громад у післявоєнний період. Актуальність теми зумовлена кількома ключовими чинниками, які наведені нижче.

Масштаб руйнувань та критичний дефіцит інфраструктурних послуг. Значна частина деокупованих територій втратила доступ до енергетичних, транспортних, соціальних, медичних та адміністративних послуг, що унеможливує нормальне функціонування громад і стримує повернення населення.

Необхідність швидкого відновлення економічної активності. Без відбудови інфраструктури неможливо запуснути місцевий бізнес, залучити інвестиції, відновити логістичні ланцюги та створити робочі місця.

Потреба у нових управлінських та економічних рішеннях. Традиційні підходи до планування розвитку територій не відповідають умовам післявоєнної трансформації. Потрібні оферти — конкретні, обґрунтовані пропозиції щодо модернізації інфраструктури, управління ресурсами, залучення фінансування та підвищення інституційної спроможності громад.

Вимоги міжнародних партнерів та донорів. Україна отримує значну підтримку на відбудову, але її ефективність залежить від наявності чітких стратегічних рішень, пріоритетів та моделей реалізації проектів.

Стратегічне значення деокупованих територій для національної безпеки. Їх відновлення є не лише гуманітарним чи економічним завданням, а й елементом зміцнення державності, стабілізації регіонів та запобігання повторній ескалації.

У цьому контексті формування оферт щодо подальшої розбудови соціально-економічної інфраструктури, є надзвичайно актуальним, оскільки забезпечує наукове підґрунтя для прийняття управлінських рішень, розроблення стратегій відновлення та формування довгострокової моделі розвитку постраждалих територій України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Подальшій розбудові соціально-економічної інфраструктури на деокупованих (постраждалих) територіях України присвячено багато наукових та фахових публікацій. Однак серед всього їх масиву слід виокремити деякі, що мають на нашу думку, найбільшу значущість.

Шпатакова О., Іваненко Р., і Погребицький М. [1] акцентують увагу на тому, що відновлення не повинно бути простим «відтворенням того, що було», а має базуватися на принципах Build Back Better (будувати краще, ніж було). Пропозиції щодо розбудови мають базуватися на синергії технічного відновлення (енергоєфективність, децентралізація), управлінських інновацій та маркетингової стратегії залучення ресурсів. Це перетворює соціально-економічну інфраструктуру з тягаря на драйвер економічного зростання постраждалих громад.

Аналіз статті Д. Ходика [2] додає критично важливий вимір до стратегії розбудови інфраструктури — просторову збалансованість. Якщо попередня праця (Шпатакової О. та ін.) фокусувалася на відновленні об'єктів як таких, то Ходико Д. пропонує розглядати постраждалі території не як ізольовані одиниці, а як частину оновленого економічного каркаса країни. Цей підхід дозволить ОМС не просто повернути людей на деокуповані території, а створити умови, за яких ці громади стануть самодостатніми та інвестиційно привабливими вузлами в загальнонаціональній мережі.

Огляд дисертаційного дослідження С.Л. Шинкаренка дозволяє інтегрувати у пропозиції щодо розбудови інфраструктури деокупованих територій роль девелопменту як активного суб'єкта відновлення. Якщо попередні автори фокусувалися на державних пріоритетах, то Шинкаренко С.Л. розкриває механізми залучення приватного капіталу в просторову трансформацію міст. Що створює цілісну систему: від наукового обґрунтування та законодавчої бази до практичних маркетингових інструментів залучення капіталу в розбудову соціально-економічної інфраструктури [3].

Аналіз статті Л. Ільченко-Сюйви та Я. Ткачука дозволяє стверджувати, що у подальшу розбудову інфраструктури має бути інтегрована концептуальна рамка «держави суспільного добробуту» (Welfare State). Автори переносять акцент із суто технічного відновлення будівель на створення соціально-орієнтованої системи, де інфраструктура є лише засобом забезпечення високої якості життя. Цей аналіз завершує формування ofert щодо подальшої розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих (постраждалих) територіях України: від просторової збалансованості та технічного відновлення до девелоперських механізмів і фінальної мети — розбудови держави суспільного добробуту на місцевому рівні.

Заблудська І., Рогозян Ю., Нестеров Г. дослідили економіко-правове забезпечення відновлення територій Сумського регіону в контексті розмінування. [4] Та наголошено, що гуманітарне розмінування має виключну роль в процесі відновлення постраждалих територій залежно від їх функціонального типу. Підкреслено, що успішна реалізація гуманітарного розмінування сприятиме подальшій розбудові соціально-економічної інфраструктури на деокупованих (постраждалих) територіях України.

Проведений експрес-аналіз наукових публікацій та інших джерел дозволяє виявити певні «сліпі зони». Серед яких — офerti щодо подальшої розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих (постраждалих) територіях України.

Метою статті є теоретичне та практичне обґрунтування ofert щодо подальшої розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих (постраждалих) територіях України.

Матеріали і методи. 1) наукові праці вітчизняних авторів, що присвячені проблематиці подальшої розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих територіях України; 2) результати аналізу кейсів щодо розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих (постраждалих) територіях України.

У процесі здійснення дослідження було використано такі наукові методи: теоретичного узагальнення (для систематики наукових підходів до розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих (постраждалих) територіях України); систематизація та візуалізації (для побудови концептуального кола розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих (постраждалих) територіях України); табличний та порівняння (для порівняння кейсів ofert (пропозицій) щодо розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих/постраждалих територіях); логічного узагальнення результатів (формулювання висновків).

Виклад основного матеріалу. Теоретичне та практичне обґрунтування пропозицій щодо розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих територіях України передбачає системний підхід, що поєднує класичні теорії регіонального розвитку, сучасні моделі повоєнної відбудови та специфіку українських реалій.

Теоретичні засади спираються на теорію: кластерного розвитку (розбудова інфраструктури має стимулювати формування локальних кластерів (агропромислових, логістичних, енергетичних), де інфраструктура стає каталізатором для малого й середнього бізнесу); концепцію «відбудова для розвитку» (Build Back Better) (замість простого відновлення руйнувань інвестувати в «зелену», енергоефективну та цифрову інфраструктуру з орієнтацією на експортні можливості); теорію соціального капіталу (паралельно з фізичною інфраструктурою відновлювати довіру, бізнес-мережі та громадські ініціативи як основу сталого розвитку); модель багаторівневого управління (комбінація державних програм, міжнародної допомоги, приватних інвестицій та громадських ініціатив на деокупованих територіях) тощо.

Практичні пропозиції (офerti) мають бути імplementовані в: енергетичній інфраструктурі (децентралізовані «енергоострови» на базі ВДЕ (сонячні станції, біогаз) для забезпечення базового енергопостачання, модульні котельні та гібридні системи для критичної інфраструктури, розподілена генерація для зменшення залежності від пошкоджених магістральних мереж); транспортно-логістичній інфраструктурі (мережа логістичних хабів на ключових транспортних вузлах, модульні мости та тимчасові дороги для швидкого відновлення сполучень, цифровізація логістики (IoT-трекінг, дрони для інвентаризації)); соціальній інфраструктурі (модульні школи та садки з гнучкою конфігурацією під потреби громад, медичних хаб-станції з телемедициною та мобільними бригадами, цифрові коворкінги та центри підтримки підприємництва); в житлово-комунальній інфраструктурі (модульне житло з енергоефективними технологіями, системи очищення води та поводження з відходами, смарт-управління комунальними мережами).

Для обґрунтування пропозицій щодо розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих територіях України варто застосовувати концептуальне коло, рис. 1.

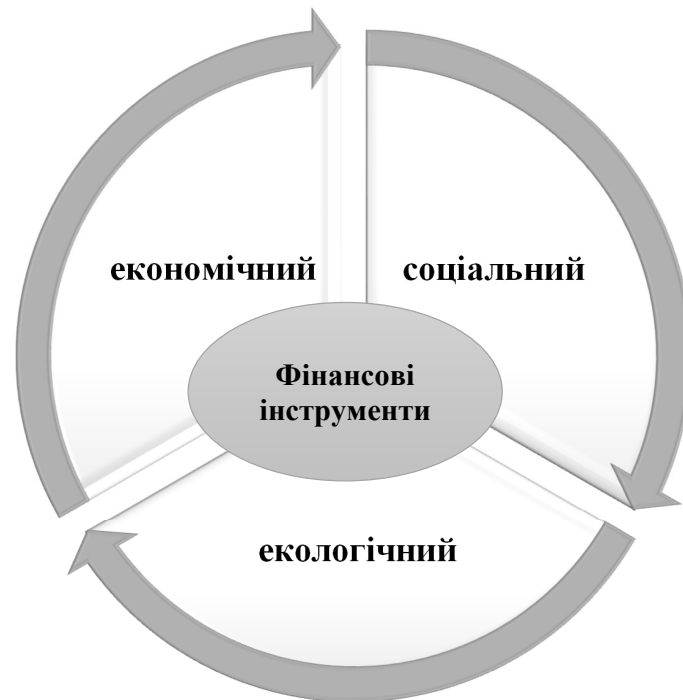

Рис. 1. Концептуальне коло (та його сектори) розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих територіях України

Джерело: побудовано авторами

Економічний сектор концептуального кола включає техніко-економічні розрахунки (NPV, IRR, період окупності), прогнозування мультиплікативного ефекту від інвестицій, сценарне моделювання ризиків і чутливості. Соціальний сектор містить оцінку робочих місць та кваліфікаційних потреб, аналіз впливу на міграцію та демографію та прогнозування соціального капіталу. Екологічний — LCA-аналіз життєвого циклу інфраструктурних проєктів, оцінку скорочення викидів та ресурсощадження.

Фінансові інструменти Концептуального кола розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих територіях України охоплюють допомогу міжнародних донорів (EBRD, США, Німеччина, Канада тощо), зелені облігації для енергоефективних проєктів, публічно-приватне партнерство (ППП) для логістики та краудфандинг громад для соціальних об'єктів тощо.

А відтак, розбудова інфраструктури на деокупованих територіях має бути регіонально диференційованою, орієнтованою на конкурентні переваги кожної території та інтегрованою в національну економіку. Пріоритет — проєкти з коротким циклом реалізації (6–18 місяців), які створюють робочі місця та стимулюють приватні інвестиції.

Кейси імплементованих оферт щодо розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих/постраждалих територіях України базуються на реальних програмах і проєктах, що вже реалізуються або реально плануються, таблиця 1.

Деякі офери вже довели ефективність у Харківській області, де за чотири місяці запустили 15 модульних котельнь для шкіл, у Бородянці Київської області з модульною школою за дев'ять місяців і в Запорізькій області з логістичним хабом у Мелітополі за 14 місяців, що дало 150 робочих місць і приріст ВРП на 12%. За шість місяців можна охопити всі громади: сформувати ради, розробити десять типових ТЕО, запустити каталог і реалізувати перші 50 «швидких перемог», що створить 5000 робочих місць і залучить 50 мільярдів гривень інвестицій. Визначений підхід варто масштабувати на всі деокуповані регіони та запустити самопідтримуючий механізм залучення приватних інвестицій [7].

Пропозиції щодо впровадження офертів розбудови інфраструктури на деокупованих територіях полягають у чіткому розподілі завдань між громадами та державою. Громади мають сформувати інвестиційні ради з представників місцевої влади, бізнесу та громадянського суспільства, які щомісяця затверджуватимуть пріоритетні проєкти для донорів. Важливо розробити типові техніко-економічні обґрунтування для найпоширеніших рішень — сонячних станцій, модульних шкіл, логістичних хабів, мостів і ЦНАПів, щоб скоротити час підготовки з пів року до двох тижнів і знизити витрати на документацію на 70%. Пріоритет варто віддавати проєктам з циклом реалізації 6–18 місяців, які створюють щонайменше 20–50 робочих місць і мають мультиплікатор ВРП понад 2,5 — це модульні котельні, тимчасові мости чи невеликі логістичні хаби.

Таблиця 1

Кейси оферт (пропозицій) щодо розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих/постраждалих територіях

Програма/Ініціатива	Оферта	Об'єкти/Регіони	Обсяг/Фінансування	Терміни/Особливість
DREAM (Комплексне відновлення населених пунктів)	Типові проекти для швидкого відновлення: модульні школи та дитсадки з енерго-ефективними технологіями, цифрові ЦНА-Пи, безбар'єрні маршрути, тимчасові урбан-парки, громадські простори	Ягідне, Тростянець, Посад-Покровське, Бородянка	Десятки тисяч об'єктів житлової та публічної інфраструктури	Наявність системи управління публічними інвестиціями DREAM
ЄІБ «Раннє відновлення України»	66 проектів відновлення критичної інфраструктури: лікарні та медичні пункти з генераторами та сонячними панелями, водопостачання та каналізація, житлові будинки та школи	Харківська, Закарпатська області, деокуповані території	Фінансування: Європейський інвестиційний банк	2024–2025 роки
Агентство відновлення та розвитку інфраструктури	Експериментальні проекти повного циклу: відбудова житла, доріг, соціальних об'єктів, модульні інженерні мережі, цифровізація комунального господарства	Харківська, Київська області	186 об'єктів на початок 2024 року	Повний цикл від ТЕО до здачі в експлуатацію
Спеціальні умови для аграрного сектору	Пільгове фінансування інфраструктури: компенсація 40% вартості сільгосптехніки та меліорації, кредити 5–7–9% під 3% для бізнесу, гранти до 80% на переробку та логістику	Прифронтові регіони, деокуповані території	Обсяги фінансування не визначено	Аграрні логістичні хаби та переробні комплекси
Відновлення критичної інфраструктури (науковий підхід)	Пріоритетні вектори відбудови: енергетичні «острови» (сонячні станції, біогаз), логістичні хаби, медико-соціальні кластери з телемедициною	Ключові траси	Обсяги фінансування не визначено	Методологія: альтернативні сценарії з ТЕО та мультиплікативним ефектом
Міжнародні гранти та ППП	Гранти до 5 млн. грн на: енергоефективні котельні для шкіл і лікарень, модульні мости, тимчасові дороги, цифрові коворкінги, бізнес-інкубатори	Об'єкти соціальної інфраструктури	Обсяги фінансування не визначено	Можливість використання інструментів публічно-приватного партнерства (ППП)

Джерело: побудовано авторами на основі [1; 5; 6; 7]

Держава повинна створити каталог типових рішень з готовими ТЕО, 3D-візуалізаціями, калькуляторами вартості та контактами підрядників, доступний на порталі restoration.gov.ua та в мобільному додатку. Для деокупованих територій потрібно запровадити спрощені процедури: експертиза ТЕО за 10 днів замість 45, земельні відведення за 15 днів замість 120, автоматичне «зелене світло» для проектів з каталогу. Інвесторам необхідні гарантії — страхування від воєнних ризиків, фіксований валютний курс на три роки, податкові пільги (0% ПДФО перші два роки), митні преференції на обладнання та єдине вікно через Агентство відновлення тощо.

Висновки. У результаті проведеного дослідження обґрунтовано, що розбудова соціально-економічної інфраструктури на деокупованих і постраждалих територіях України потребує системного, інституційно узгодженого та безпеково орієнтованого підходу, який поєднує відновлення базових умов життєдіяльності населення із формуванням довгострокових передумов економічного розвитку. Встановлено, що ключовими обмеженнями відновлювальних процесів виступають високі безпекові ризики, руйнування критичної інфраструктури, демографічні втрати та обмеженість фінансових ресурсів, що зумовлює необхідність за-

стосування спеціальних механізмів державної та міжнародної підтримки. Аргументовано, що ефективна відбудова має здійснюватися на засадах концептуального кола розбудови соціально-економічної інфраструктури на деокупованих територіях України.

Запропоновано офери щодо подальшої розбудови інфраструктури, які передбачають створення регіональних інвестиційних платформ, впровадження гарантійних механізмів для залучення приватного капіталу, розвиток критичної, соціальної та транспортної інфраструктури, а також формування сприятливого інституційного середовища для відновлення підприємницької активності.

Отже, результати дослідження формують наукове підґрунтя для розробки ефективної державної політики відновлення деокупованих територій, сприяють підвищенню результативності управлінських рішень та можуть бути використані при формуванні стратегій повоєнного розвитку України з урахуванням сучасних викликів і загроз, проте це все потребує подальших досліджень.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ВНЕСОК АВТОРІВ: Усі автори зробили внесок порівну.

ФІНАНСУВАННЯ: Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Шпатакова О., Іваненко Р., Погребиський М. Перспективи відновлення критичної інфраструктури на деокупованих територіях України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-5>
2. Ходико Д. Просторово-структурна збалансованість як принцип післявоєнної трансформації національної економіки на засадах сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-48>
3. Шинкаренко С.Л. Суспільно-географічні аспекти формування соціально-економічної моделі відновлення міст України девелоперськими компаніями: дис. ... д-ра філос.: 106 Географія / наук. кер. В.В. Яворська; Одес. нац. ун-т імені І.І. Мечникова. Одеса, 2025. 236 с. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/handle/123456789/41186> (дата звернення: 29.03.2026).
4. Заблодська І., Рогозян Ю., Нестеров Г. Економіко-правове забезпечення відновлення територій Сумського регіону: аспект розминування. *Академічні візії*. 2023. № 21. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/447> (дата звернення: 29.03.2026).
5. Капітальний ремонт будівлі закладу загальної середньої освіти: картка проєкту в системі DREAM. *Цифрова екосистема управління відновленням*. URL: <https://dream.gov.ua/ua/public-program/DREAM-UA-150825-3D59AE45> (дата звернення: 26.03.2026).
6. Про нас. *Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України*: офіційний вебсайт. URL: <https://restoration.gov.ua/pro-nas> (дата звернення: 26.03.2026).
7. Для аграріїв з прифронтових регіонів запровадять окремі компенсації та пільги. *Куркуль*: сайт для фермерів. URL: <https://kurkul.com/news/35321-dlya-agrayiriv-z-prifrontovih-regioniv-zaprovadyat-okremi-kompensatsiyi-ta-pilgi> (дата звернення: 26.03.2026).

References

1. Shpatakova, O., Ivanenko, R. & Pohrebytskyi, M. (2022) Perspektyvy vidnovlennia krytychnoi infrastruktury na deokupovanykh terytoriiakh Ukrainy [Prospects for the restoration of critical infrastructure in the de-occupied territories of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo* (40). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-5> [in Ukrainian].
2. Khodyko, D. (2023) Prostorovo-strukturna zbalansovanist yak pryntsyp pisliavoiennoi transformatsii natsionalnoi ekonomiky na zasadakh staloho rozvytku [Spatial-structural balance as a principle of post-war transformation of the national economy on the basis of sustainable development]. *Ekonomika ta suspilstvo* (55). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-48> [in Ukrainian].
3. Shynkarenko, S. L. (2025) Suspilno-heohrafichni aspekty formuvannia sotsialno-ekonomichnoi modeli vidnovlennia mist Ukrainy developerskymy kompaniiamy [Socio-geographical aspects of the formation of a socio-economic model for the restoration of Ukrainian cities by development companies]. *PhD thesis*. Odessa National University named after I. I. Mechnikov. 236 p. Retrieved from <https://dspace.onu.edu.ua/handle/123456789/41186> [in Ukrainian].
4. Zablodska, I., Rohozian, Yu. & Nesterov, H. (2023) Ekonomiko-pravove zabezpechennia vidnovlennia terytorii Sums'koho rehionu: aspekt rozminuvannia [Economic and legal support for the restoration of the territories of the Sumy region: aspect of demining].

the aspect of demining]. *Akademichni vizii* (21). Retrieved from <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/447> [in Ukrainian].

5. Kapitalnyi remont budivli zakladu zahalnoi serednoi osvity [Capital repair of a general secondary education institution building]: project card in the DREAM system. *Tsyfrova ekosystema upravlinnia vidnovlenniam* [Digital Ecosystem for Recovery Management]. Retrieved from <https://dream.gov.ua/ua/public-program/DREAM-UA-150825-3D59AE45> [in Ukrainian].

6. Pro nas [About us]. *Derzhavne ahentstvo vidnovlennia ta rozvytku infrastruktury Ukrainy* State Agency for Restoration and Infrastructure Development of Ukraine: official website. Retrieved from <https://restoration.gov.ua/pro-nas> [in Ukrainian].

7. Dlia ahrariiv z pryfrontovykh rehioniv zaprovadiat okremi kompensatsii ta pilhy [Separate compensations and benefits will be introduced for farmers from frontline regions]. *Kurkul: sait dlia fermeriv — Kurkul: website for farmers*. Retrieved from <https://kurkul.com/news/35321-dlya-agrayiriv-z-prifrontovih-regioniv-zaprovadyat-okremi-kompensatsiyi-ta-pilgi> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 04.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 04.05.2026

Дата публікації: 11.05.2026

Deacon Yuriy

*Candidate of Economic Sciences,
Researcher of the Department of Interregional
Cooperation
State Organization "V. Mamutov Institute of
Economic and Legal Research
of the National Academy of Sciences of
Ukraine"*

Lyashenko Pavlo

*PhD in Economics, Researcher of the
Department of Interregional Cooperation
State Organization "V. Mamutov Institute of
Economic and Legal Research
of the National Academy of Sciences of
Ukraine"*

Romakhova Oksana

*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor,
Researcher of the Department of Interregional
Cooperation
State Organization "V. Mamutov Institute of
Economic and Legal Research
of the National Academy of Sciences of
Ukraine"*

OFFERS FOR FURTHER DEVELOPMENT OF SOCIO-ECONOMIC INFRASTRUCTURE IN THE DE-OCCUPIED (AFFECTED) TERRITORIES OF UKRAINE

Summary. Introduction. The de-occupied and other war-affected territories of Ukraine are currently in a state of profound socio-economic disruption, manifested in the destruction of critical, production, and social infrastructure, the loss of human potential, the breakdown of logistics networks, and a sharp decline in investment attractiveness. Despite the availability of state and international support programs, systemic approaches to the further development of socio-economic infrastructure remain insufficiently elaborated, while existing solutions often fail to account for the specific nature of war-related destruction, the asymmetry of community needs, and the necessity of long-term resilience.

The problem is further aggravated by the fact that traditional models of territorial development planning do not correspond to the conditions of post-war transformation, where reconstruction must combine the rapid restoration of basic life-support functions with the formation of a new economic structure capable of ensuring both competitiveness and security of communities. At the same time, communities require clearly formulated offers-specific, scientifically grounded proposals for infrastructure modernization, optimization of management decisions, attraction of financing, and integration of modern recovery standards.

Thus, the scientific problem lies in the absence of a comprehensive toolkit and conceptual framework that would ensure the effective, phased, and sustainable development of socio-economic infrastructure in de-occupied territories of Ukraine, taking into account their actual needs, resource capacities, and the strategic priorities of the state.

Purpose. The aim of the article is the theoretical and practical substantiation of offers for the further development of socio-economic infrastructure in the de-occupied (war-affected) territories of Ukraine.

Materials and methods. The materials of the study include: (1) scientific works of domestic authors addressing the issues of further development of socio-economic infrastructure in the de-occupied (war-affected) territories of Ukraine; (2) the results of case study analysis related to the development of socio-economic infrastructure in de-occupied territories of Ukraine.

In the course of the research, the following scientific methods were applied: theoretical generalization (to systematize scientific approaches to the development of socio-economic infrastructure in de-occupied (war-affected) territories of Ukraine); systematization and visualization (to construct a conceptual framework for the development of socio-economic infrastructure in de-occupied territories of Ukraine); tabular and comparative methods (to compare case-based offers/proposals for the development of socio-economic infrastructure in de-occupied/war-affected territories); and logical generalization of results (for formulating conclusions).

Results. The article examines the theoretical foundations and applied aspects of forming offers for the further development of socio-

economic infrastructure in the de-occupied and war-affected territories of Ukraine. It is substantiated that the recovery of such territories should be carried out on the basis of a systemic approach that integrates security, economic, social, and institutional components of development. Key challenges are identified, including the destruction of critical infrastructure, a high level of risks, limited financial resources, and demographic losses, which necessitate the use of specialized mechanisms of state and international support.

Modern scientific approaches to infrastructure recovery and investment attraction in post-war conditions are analyzed, with particular emphasis on the role of international financial organizations, donor programs, and public-private partnership mechanisms. It is proved that effective reconstruction should be implemented based on a conceptual framework for the development of socio-economic infrastructure in the de-occupied territories of Ukraine.

A set of offers for the development of socio-economic infrastructure is proposed, including the creation of regional investment platforms, the introduction of guarantee mechanisms to reduce investment risks, the development of critical, transport, and social infrastructure, as well as the stimulation of entrepreneurial activity at the local level.

Discussion. A scientific and methodological foundation has been developed for designing effective state policy for the recovery of de-occupied territories. It contributes to improving the effectiveness of managerial decision-making and can be applied in the formulation of post-war development strategies of Ukraine, taking into account current challenges and threats; however, this requires further in-depth research.

Key words: *offers, proposals, case studies, socio-economic infrastructure, de-occupied (war-affected) territories.*